

ostatní. Stručně odpovědi si zaznamená a posléze se k nim vrátíme. Všichni tedy aktivně pracují. Někteří žáci stihnou jen základní zadání, jiní toho vypracují více. Každý si však odnáší nějaký prožitek.

Výběr samotného textu je pro učitele nesnadným úkolem. Pokud mám tu možnost, snažím se inspirovat četbou žáků. Co se líbí jim, mohlo by se zalíbit i jejich vrstevníkům. Vybírám tak texty z žánrů sci-fi, fantasy, dobrodružné literatury a pro dívky romány či povídky. Úspěšné jsou u našich žáků i komiksy. Prolínání výtvarné a literární složky je pro ně zajímavé a čtení není tolik náročné, jelikož jim obrázek dotváří představivost. Př.: Možnosti práce s komiksem – žáci doplňují text k obrázkům, žáci doplňují text k obrázkům a poslední obrázek vypracují samostatně, žáci tvoří vlastní krátký komiks – záleží na konkrétních schopnostech žáků. Pokud mám možnost, ráda pracuji i s textem podle pohlaví. Dívky dávají přednost románům a povídkám. Chlapci zase autobiografickým knihám (většinou fotbalové osobnosti), knihám vytvořeným na motivy fantasy online PC her (př.: World of Warcraft, Diablo nebo Ultima Online) nebo knihám o válce (skvěle se hodí ve třídách malířských, zednických či strojírenských oborů). Př.: Pokud budou žáci vyhledávat slovesa z úryvku z knihy World of Warcraft, bude to pro ně zajímavé a čtivé, jelikož jsou PC hry jejich častým koníčkem. Blízkost a znalost tématu žáky motivovala nejen k práci, ale i k další diskusi k tématu. Při výběru textu mohou být nápomocné i knihovny. Například Krajská vědecká knihovna v Liberci nabízí mezi vzdělávacími programy pro střední školy i workshopy a přednášky zaměřené na rozvoj čtenářské gramotnosti. Zdatný knihovník představí novinky, zaměří se na literaturu pro mládež a rád pomůže s výběrem učitel i žákům. Vhodné je navštívit knihovnu alespoň jednou ročně.

Ráda také pracuji s aktualitami. Např.: Po úmrtí režiséra Jiřího Menzela jsem si vypracovala krátký text z různých zdrojů o autorově práci a jeho přínosech. Vyučovací hodina byla zaměřená na ohebné slovní druhy, konkrétně pak na číslovky, kterých bylo v textu požehnaně. Po přečtení textu žáci některé slovní druhy podtrhávali, jiné ústně vyjmenovali. Někteří žáci dostali za úkol vypsát tři přídavná jména, jiní pět. Dále doplňovali názvy jeho filmových děl a dozvěděli se něco o Oscarech. Aktuality jsou pro žáky zajímavé a podporují pozitivní motivaci, díky které mnohem lépe přistupují k četbě, otázkám atd.

Pro žáky často tvořím **pracovní listy**, které pro mě představují ucelenou formu pro jednu vyučovací jednotku. Žáci se orientují v počtu úkolů, sami vidí, kolik toho vypracovali a co je ještě čeká. Výhodou je forma zápisu. Podstatné informace a příklady mají předtištěné, zbývající části dopisují samostatně. Jedná se o přijatelnou formu z obou stran. Otázky a úkoly v pracovních listech jsou žákům připraveny na míru, nemusí se učit, jak s pracovním listem pracovat. Podstatnou výhodou je u nás malý počet žáků. Učitel tak může v průběhu samostatné práce žáků mezi nimi procházet a kontrolovat, zdali postupují správně, nebo jim v úkolech dopomoci.

Ve třídách pracuji především s tzv. nečtenáři. Žáků, kteří pravidelně čtou, je opravdu jen malá hrstka. V letošním školním roce 2020/2021 jsem se setkala dokonce s třídou, ve které ani jeden žák (z celkem 13) nikdy nepřečetl ani jednu knihu, ke čtenářství je nikdo nevedl a četbu považují za naprosto zbytečnou. Zejména tehdy by mělo být pro učitele výzvou alespoň pár textů či příběhů těmto žákům přiblížit a nacházet způsoby, jak je motivovat a přivést ke čtenářským úspěchům.

Motivace

Motivace je zásadní prvek při práci s žáky s nízkou úrovní čtenářské gramotnosti. Žákům chybí vnitřní stimul, chuť číst, někam se posunout či něco se dozvědět. Do popředí se tedy dostává vnější stimulace ze strany učitele. I on sám musí být dostatečně motivován. Bez motivace, kterou vytváří učitel směrem k žákům, nevznikne motivace od žáka směrem k textu. Získanou motivaci žáci často ztrácejí, proto je podstatné pracovat s ní v průběhu celé vyučovací hodiny, v průběhu celého školního roku.

Formy motivace k rozvoji čtenářské gramotnosti:

- Využití zajímavého textu
(Text, který jim bude blízký, osloví je.)
- Průběžná slovní pochvala, povzbuzování
(Př.: Přečti celý odstavec, to zvládneš. Děkuji za dokonalý přednes. Zbývající pasáž zvládnete dočíst sami.)
Důležitý je i tón učitelova sdělení. Musí znít motivovaně, nikoliv ironicky!
- Naslouchání názoru a diskuze
(Žáci ví, že vám na jejich názoru záleží, spolupodílí se na chodu hodiny, jsou důležitou součástí.)
- Zpětná vazba
(Co se vám v textu líbilo? Líbila se mi vaše dnešní práce. Dokázali jste číst bez přerušení 30 minut, to se vám ještě nepodařilo. Nebo naopak: Dneska se vám vůbec nedařilo pracovat s textem. Čím myslíte, že to bylo způsobené? Na co se zaměříme příště? Neužívat otázky, na které žáci odpovídají pouze ano/ne.)